

Īsa pamācība kartogrāfiskā materiāla sagatavošanai dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" (turpmāk – OZOLS)

Saskaņā ar Ministru kabineta 2010. gada 30. septembra noteikumu Nr.925 "Sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēta eksperta atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības" (turpmāk – noteikumi Nr.925) 4. punktu, atzinumiem ir jāpievieno kartoshēma ar vairākām noteiktām prasībām, piemēram, kartei jābūt sagatavotai atbilstošā mērogā, tajā jāattēlo shematisks pētāmās teritorijas robežu izvietojums, kartoshēmā jāatzīmē pētāmajā teritorijā konstatētās dabas vērtības. Ļoti bieži sertificētie eksperti savu atzinumu sagatavošanā grēko tieši attiecībā uz noteikumu Nr.925 4.punkta neievērošanu – vai nu kartoshēma atzinumam nav pievienota, vai sagatavota ļoti sliktā kvalitātē, neattēlojot tajā visas noteikumos norādītās prasības. Ņemot vērā to, ka lielai daļai sertificēto ekspertu nav pieejamas specializētās GIS programmas, kurās var sagatavot atbilstošas kvalitātes kartogrāfisko materiālu, Dabas aizsardzības pārvalde aicina izmantot OZOLA piedāvātās iespējas un kartes sagatavot šajā sistēmā.

NB! Drīzumā tiks ieviesti grozījumi noteikumos Nr.925. Pēc grozījumu spēkā stāšanās dienas, sertificētu ekspertu pienākums, sagatavojot atzinumus un attiecīgu kartogrāfisko materiālu, būs izmantot OZOLA funkcijas, līdz ar to kartogrāfiskais materiāls būs jāgatavo OZOLĀ. Kamēr normatīvajos aktos izmaiņas vēl nav veiktas, Pārvalde aicina pievērst savu uzmanību OZOLA funkcionālajām iespējām un uzsākt pašmācību, lai sagatavotu kvalitatīvu kartogrāfisko materiālu.

Turpinājumā – "*soli pa solim*" ar darbībām, kas jādara, lai rezultātā iegūtu kvalitatīvu, atbilstošu normatīvajiem aktiem kartogrāfisko materiālu, ko pievienot atzinumiem.

1. OZOLA interneta adrese - <https://ozols.gov.lv/ozols/Account/LogOn>

„OZOLS” v.1.17.03.29

Darbam ar IS ieteicams izmantot Mozilla Firefox interneta pārlūku

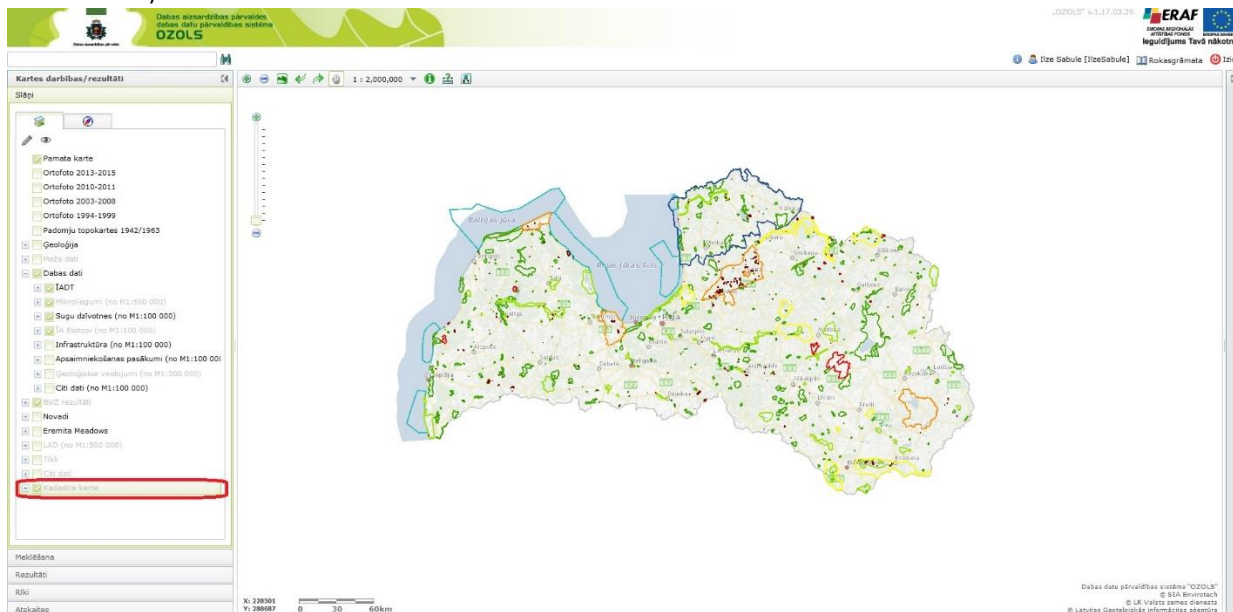

Izstrādāts Eiropas reģionālās attīstības fonda projekta "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu elektronizācija" 3DP/3.2.2.1.1/09/1PIA/IUMPELS/013 - "OZOLS" ietvaros.

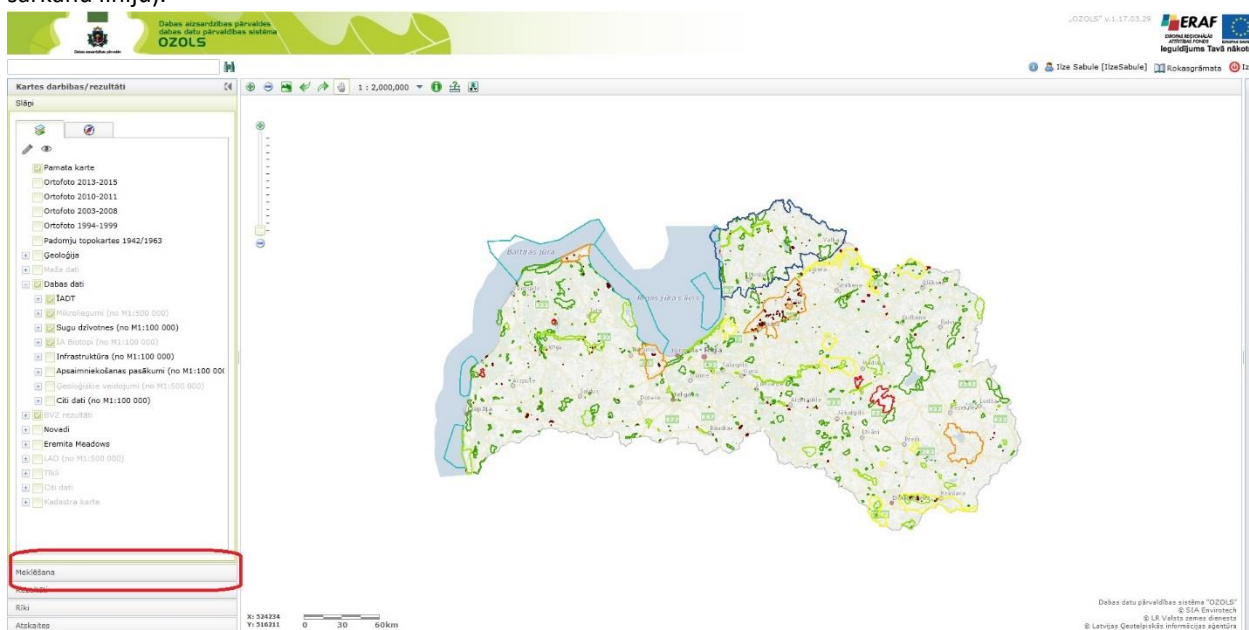
leguldījums tavā nākotnē

2. Autentifikācija sistēmā notiek ar piešķirto lietotājvārdu un paroli. Ja rodas problēmas (aizmirsta parole, kaut kas cits nestrādā), aicinu izklāstīt problēmu rakstiski un sūtīt to uz e-pastiem dap@vraa.gov.lv ar cc janis.kotans@daba.gov.lv. Problēmas aprakstā vēlams norādīt savu e-pastu un piešķirto Lietotājvārdu, lai sistēmas administratori pēc iespējas ātrāk spētu identificēt un novērst radušos problēmu.
3. Parasti visvienkāršāk pētāmo teritoriju OZOLĀ atrast pēc kadastra vienības numura, par kuru informē Atzinuma pieprasītājs. Protams, OZOLĀ tiek piedāvātas vairākas iespējas pētāmā objekta atrašanai, piemēram, atrodot izpētes vietu kartē, attiecīgi pietuvojoties konkrētai vietai, ievadot koordinātas, pēc Latvijas administratīvā iedalījuma utt.

- Šajā pamācībā kā meklēšanas objekts tiks izmantots kadastra vienības numurs, līdz ar to sistēmai nepieciešams pieslēgt Kadastra datus, ieliekot ķeksi pie “Kadastra karte” (sk. attēlā sarkano iekrāsoto līniju, kur OZOLĀ atrodas kadastra dati).

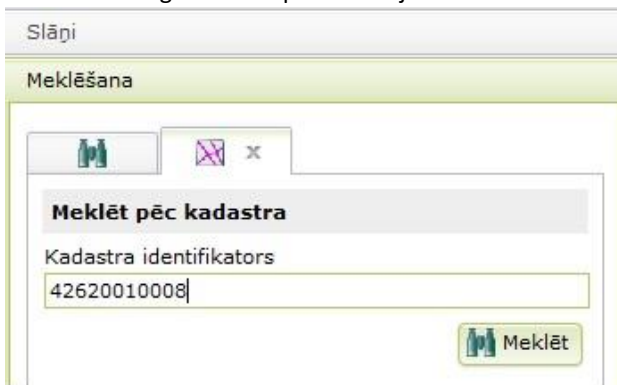
- Kad kadastra dati ir pievienoti, jāatver sadaļa “Meklēšana” (attēlā “Meklēšanas” atrašanās vieta iekrāsota ar sarkanu līniju).

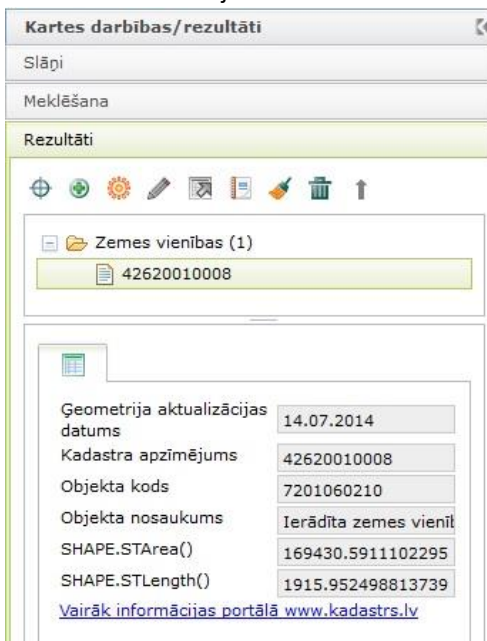
- OZOLS Meklēšanas sadaļā piedāvā dažādas iespējas pētāmā objekta atrašanai. Kā jau iepriekš minēts, kā piemērs šajā pamācībā tiks izmantots kadastra vienības numurs, tas nozīmē, ka jāuzspiež viens “Klik” uz “Kadastra karte”.

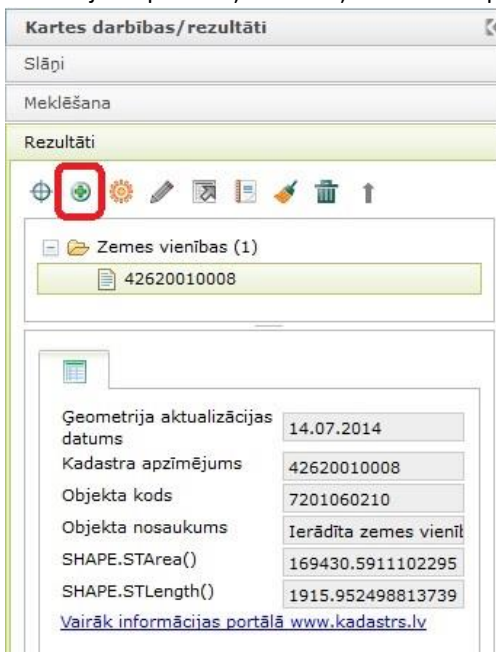
7. Meklēšanas logā ieraksta pētāmā objekta kadastra nr. un nospiež pogu “Meklēt”

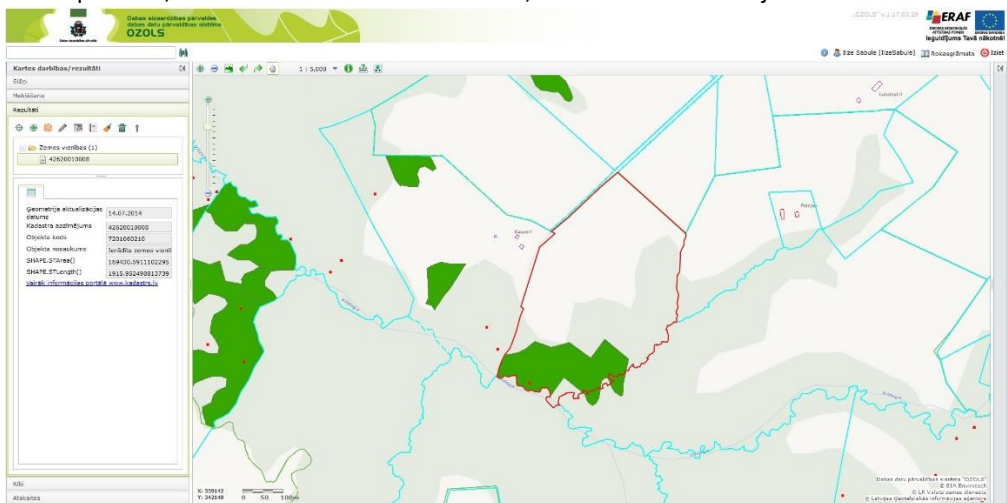
8. Sistēma pati sameklē ievadīto kadastra numuru, un automātiski atver Rezultātu sadaļu. Rezultātu sadaļā tiek attēlots atrastais objekts.

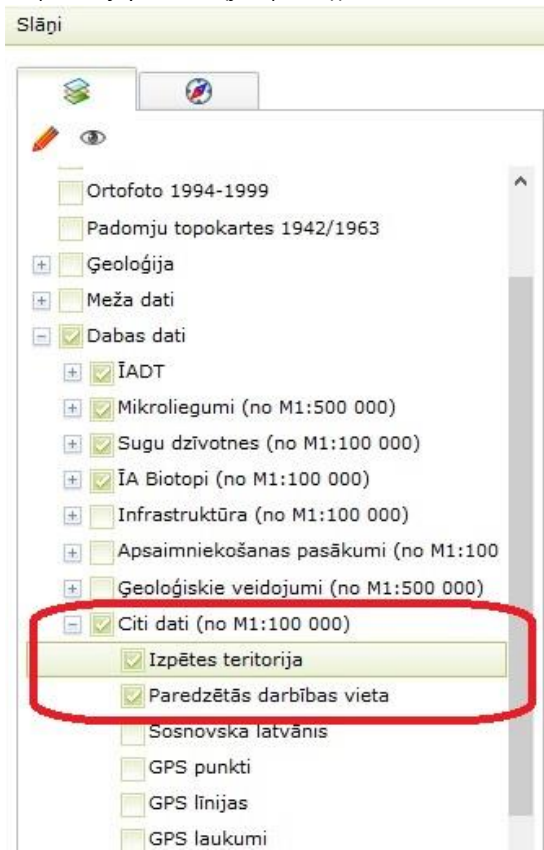
9. Tālāk ir jānospiež “Zaļais krustiņš” – sistēma pati sameklēs vietu kartē un iecentrēs to ekrānā.

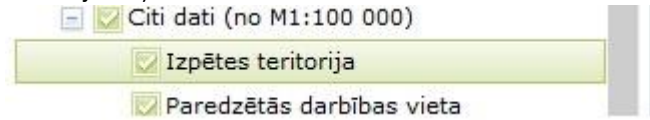
10. Attēlā parādīts, kā izskatās datora ekrāns - karte, kad sistēma iecentrējusi meklēto vietu – kadastra vienību.

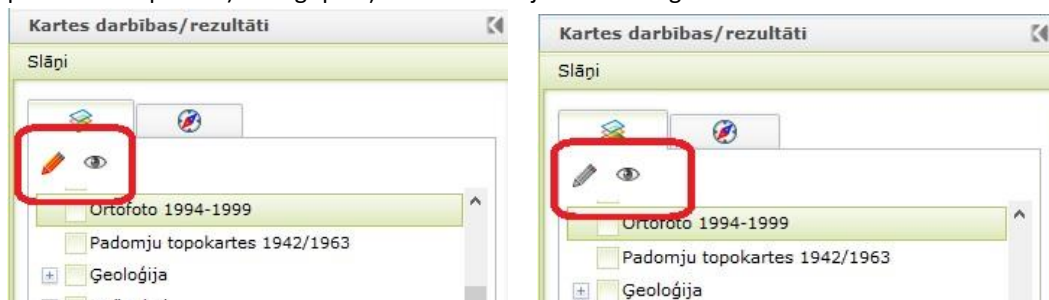
11. Kad pētāmā objekta atrašanās vieta kartē ir atrasta un iecentrēta, seko kartogrāfiskā materiāla sagatavošanas process, ko pievienot Atzinuma saturam. Lai uzsāktu kartes sagatavošanu, nepieciešams pieslēgt Ekspertu atzinumu/karšu sagatavju darba slāņus – “Izpētes teritorija” un “Paredzētās darbības vieta”, kas novietoti zem – Slāņi/Dabas dati/Citi dati. To visu var izdarīt ekrāna kreisās puses rīku joslā (attēlā ar sarkanu līniju iekrāsoti tie slāņi, kas jāpieslēdz (jāieķeksē)).

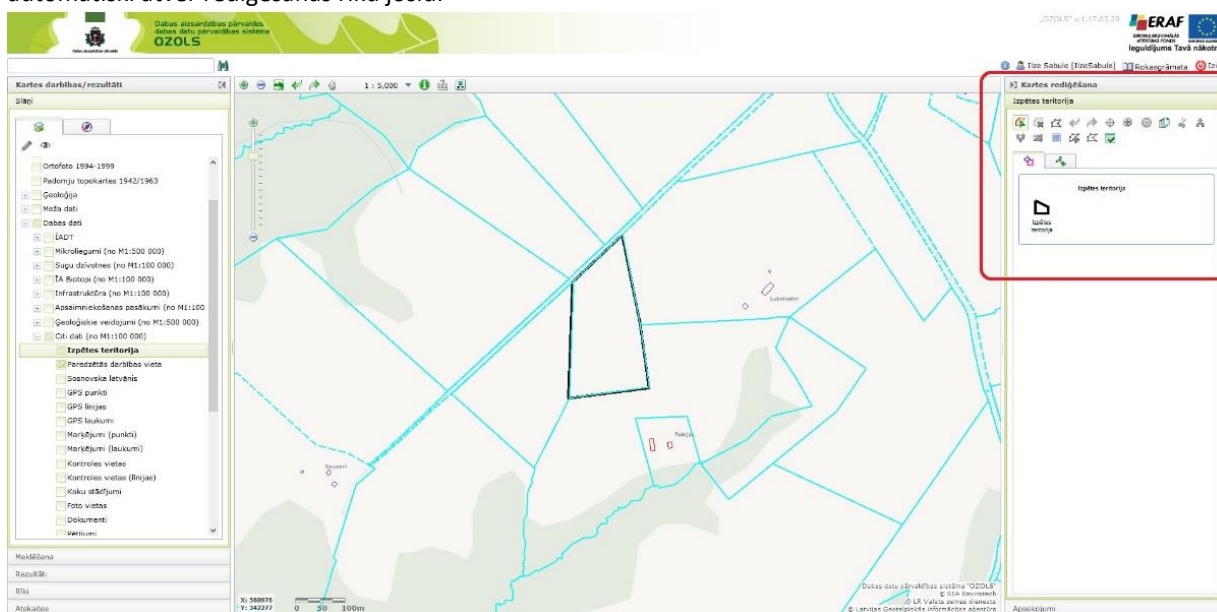
12. Pēc darba slāņu pieslēgšanas nepieciešams tos aktivizēt rediģēšanas režīmā. Rediģēšanas režīmu iespējams pieslēgt vienlaicīgi tikai vienam slānim. Atzinuma kartogrāfiskā materiāla sagatavošanai jāsāk ar slāni “Izpētes teritorija”. Lai aktivizētu rediģēšanas režīmu, vienu reizi jāuzspiež (viens klik) uz slāņa nosaukuma tā, lai šis slānis iekrāsojas zaļā krāsā.

13. Pēc slāņa ieklikšķināšanas/iekrāsošanas zaļā krāsā, ekrāna augšējā kreisajā stūrī jāsameklē poga “Oranžais zīmulis” un vienu reizi tas jānospiež tā, lai tas pārvērstos pelēkā krāsā – ja tas izdodas, rediģēšanas režīms sistēmā ir aktivizēts. Ja šis zīmulis jau pašā sākumā ir pelēks/neaktīvs, aicinu sazināties ar sistēmas administratoriem (sk. pamācības 2.punktu) un lūgt piešķirt Jūsu lietotājvārdam rediģēšanas tiesības.

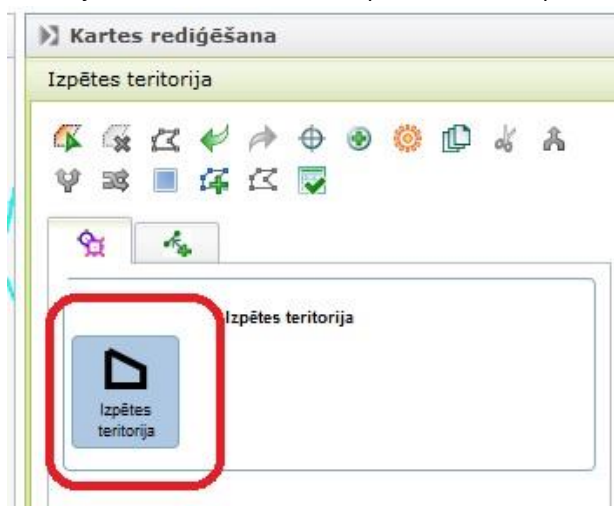

14. Vienlaicīgi ar Zīmuļa iekrāsošanos pelēkā krāsā un rediģēšanas procesa uzsākšanos, ekrāna labajā pusē sistēma automātiski atver rediģēšanas rīku joslu.

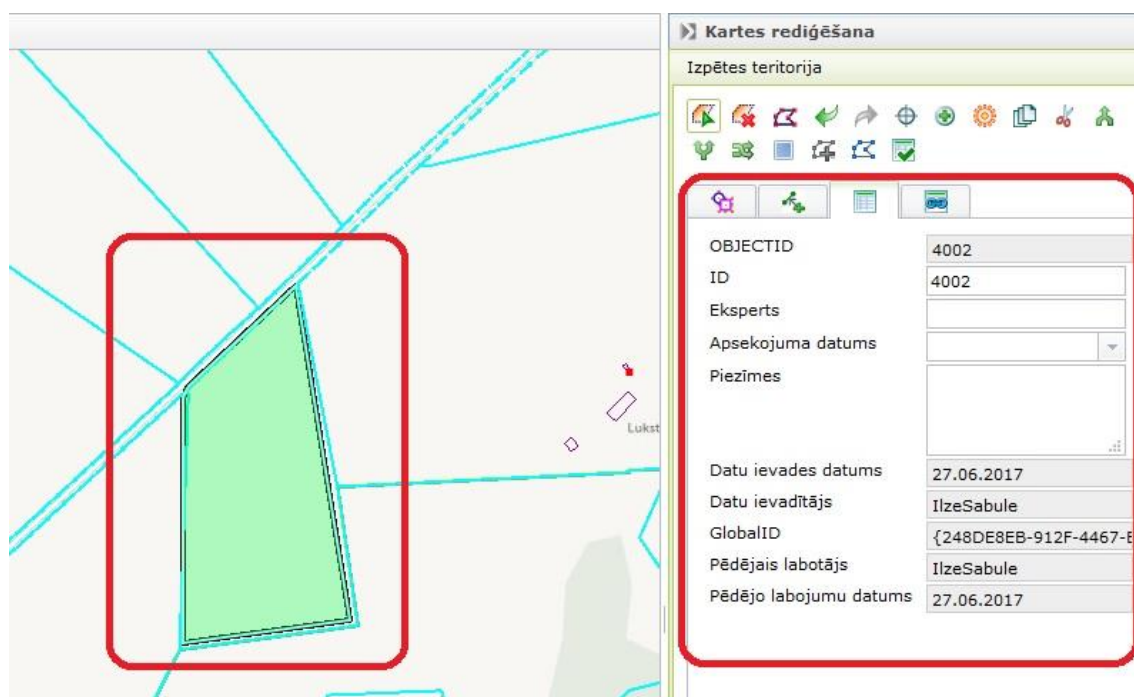
15. Slānis “Izpētes teritorija” ir vieta, kurā nepieciešams reģistrēt/iezīmēt visu izpētes objektu (visa tā teritorija, kas atzinuma sastādīšanas ietvaros tika apsekota dabā), neatkarīgi no tā, vai tā ir atsevišķa kadastra daļa, visa kadastra vienība, meža zemes nogabals, vairāki nogabali kopā vai jebkāda cita ģeometriskā figūra.

16. Lai uzsāktu ģeometrisku izpētes teritorijas iezīmēšanu Ozolā, nepieciešams aktivizēt rediģējamo vienību – izpētes teritoriju. Tas izdarāms ar vienu “peles klik” uz “Izpētes teritorija” tā, lai “melnā trapecē” iezīmējas ar zilu rāmīti.

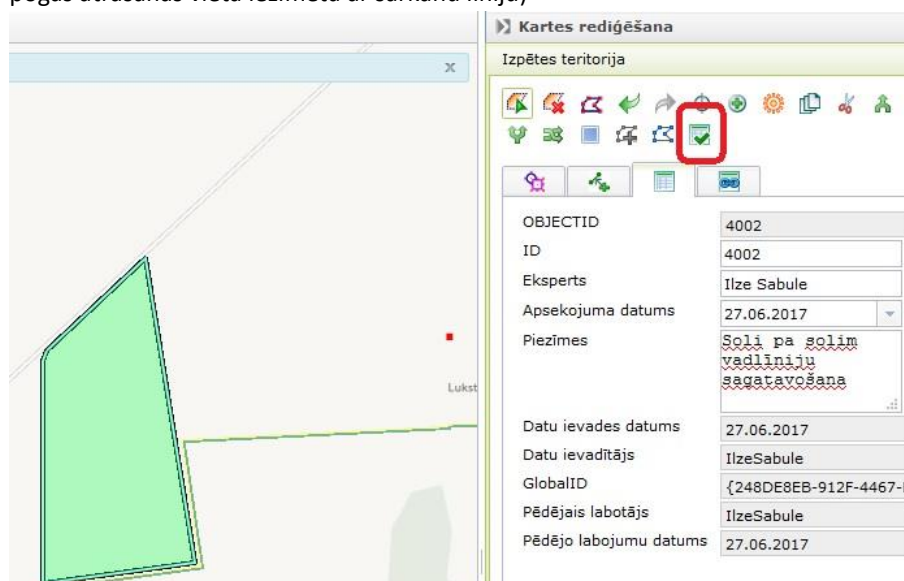

17. Kad “zilais rāmītis” ir ieklikšķināts, pie peles kursora, ja to novieto uz kartes, angļu valodā parādās uzraksts “Click to start drawing”, kas nozīmē, ka kartē iespējams uzsākt ģeometriskas figūras iezīmēšanu.

18. Nākamais solis - kartē iezīmēt "Izpētes teritorijas" vietu, atzīmējot pa vienam virsotnes punktam ar vienu "peles klik" attiecīgajā kartes vietā. Poligonu var noslēgt, uzspiežot "dubultklikšķi". NB! Ģeometriskās līnijas nedrīkst krustoties, ja notiks krustošanās, nekā netiks iezīmēts un saglabāts, zīmēšana būs jāuzsāk no jauna un jāpievērš stingrāka uzmanība tam, lai poligona līnijas nekrustojas.
19. Kad poligons ir iezīmēts un nospiests "dubultklikšķis", nedaudz jāuzgaida (~2-3sek), līdz sistēma to attēlo redzamā veidā. Diemžēl sistēmas uzstādījumi neļauj šajā brīdī peles cursoram pievienot "rotējošo aplīti" vai "pulkstenīti", ko parasti esam pieraduši redzēt tad, ja veiktā darbība ir procesā. Nepieciešama neliela pacietība, līdz uzzīmētais poligons parādās. Lūdzu ņemt vērā, ka sistēma darbojas un viss notiks.
20. Uzzīmētais "Izpētes vietas" poligons pēc tā iezīmēšanas un parādīšanās sistēmā (ekrānā) iekrāsojas gaiši zaļā krāsā, un rediģēšanas rīku joslā ekrāna labajā malā automātiski atveras iezīmētā poligona "Pase".

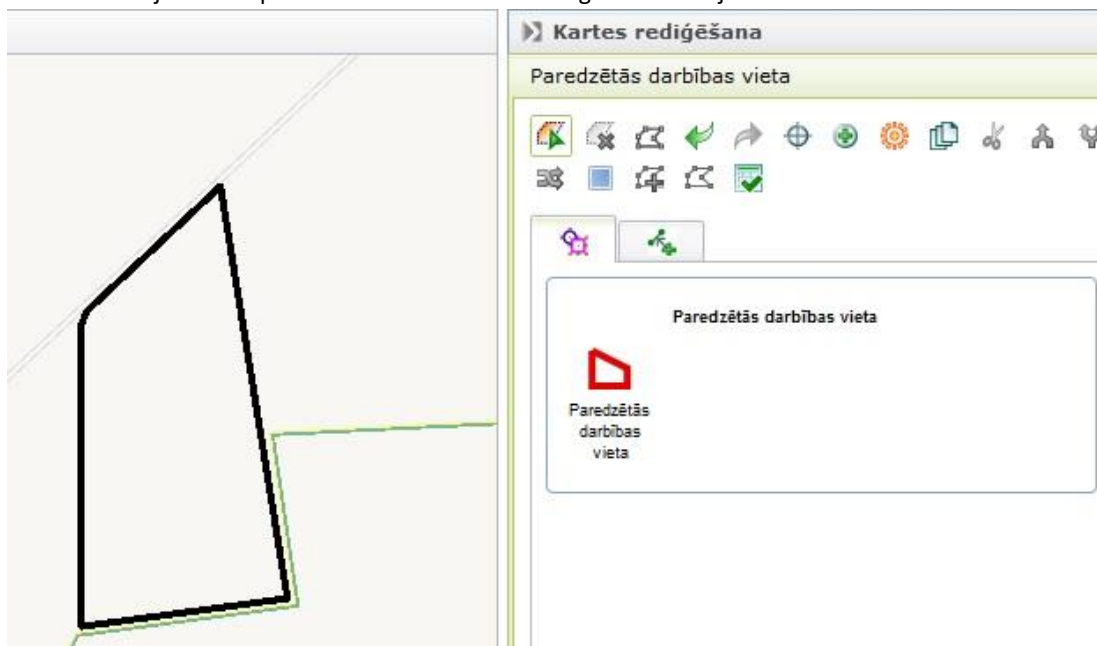
21. Uzzīmētā objekta Pase obligāti jāaizpilda, tajā attiecīgajos laukos ierakstot Eksperta vārdu un uzvārdu, kas veicis apsekojumu dabā, apsekojuma datumu (sistēma piedāvā datumu izvēlēties no kalendāra) un piezīmes, ja tādas ir.
22. Kad Izpētes vietas poligons ir uzzīmēts un atribūtu informācija aizpildīta, jānospiež poga "Beigt rediģēšanu" (attēlā pogas atrašanās vieta iezīmēta ar sarkanu līniju)

23. Beidzot "Izpētes vietas" rediģēšanas funkciju, uzzīmētais "Izpētes vietas" poligons kartē iezīmējas melnā krāsā, tas ir caurspīdīgs (*hollow*), rediģēšanas rīku josla automātiski paliek neaktīva.

24. Nākamais solis kartogrāfiskā materiāla sagatavošanā ir iezīmēt "Paredzētās darbības vietu". Lai to izdarītu, nepieciešams aktivizēt slāņa "Paredzētās darbības vieta" rediģēšanas funkciju, kas izdarāms tieši tāpat, kā "Izpētes vietas" rediģēšanas uzsākšana:

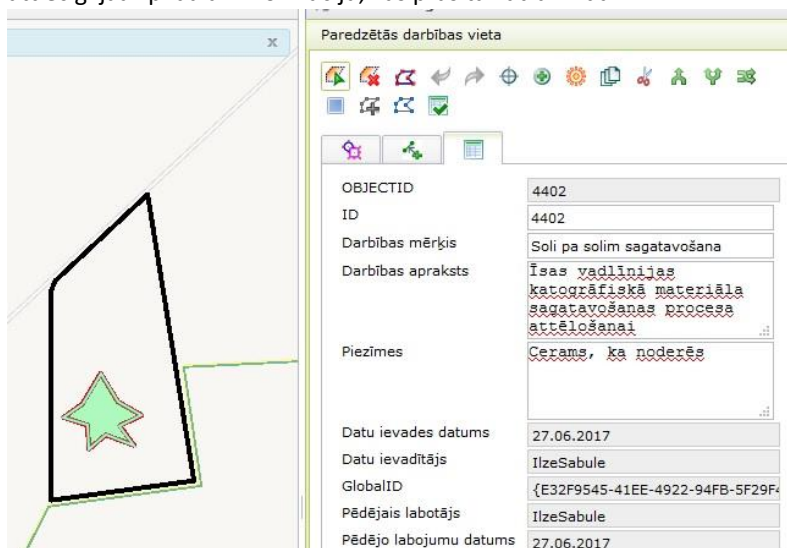
- Sākumā viens "Klik" uz Slāņi/Citi dati/Paredzētās darbības vieta, lai tas iekrāsojas zaļš;
- Pēc tam viens "klik" uz oranžā zīmuļa, kam jāpārvēršas pelēkā krāsā;
- Labajā ekrāna pusē automātiski atveras rediģēšanas rīku josla.

25. "Paredzētās darbības vietas" iezīmēšanas process ir tāds pats, kā izpētes vietas iezīmēšana:

- Viens "klik" uz sarkanās trapeces ar uzrakstu "Paredzētās darbības vieta", tā, lai teksts un trapecē iekrāsojas zilā krāsā;
- Pie peles kursora, ja to novieto kartē, parādās uzraksts "Click to start drawing", kas norāda uz to, ka ir aktivizēta zīmēšanas funkcija;
- Attiecīgajā vietā jāiezīmē poligons, kur norisināsies aktīvā darbība.

26. Kad poligons iezīmēts, kartē parādās iezīmēts laukums zaļā krāsā un automātiski atveras poligona "Pase", kas attiecīgi jāaizpilda ar informāciju, kas prasīta katrā rindā.

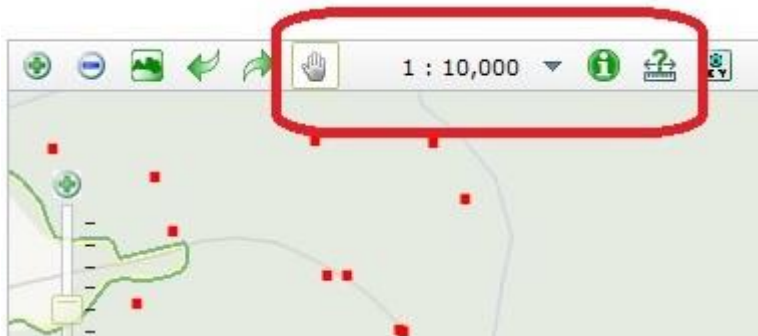
27. Tad, kad "Paredzētās darbības vieta" ir iezīmēta, atribūtu tabula aizpildīta, jānospiež poga "Beigt rediģēšanu" līdzīgi, kā tas ir aprakstīts pie "Izpētes vietas" darba pabeigšanas (sk.22.punktu, ja aizmirsi).

28. Ja izpētes vietā ir konstatēti kādi īpaši aizsargājami biotopi vai īpaši aizsargājamas sugas un Ozolā konstatētie poligoni/punkti vēl nav iezīmēti, tas jāizdara kartes sagatavošanas procesā.

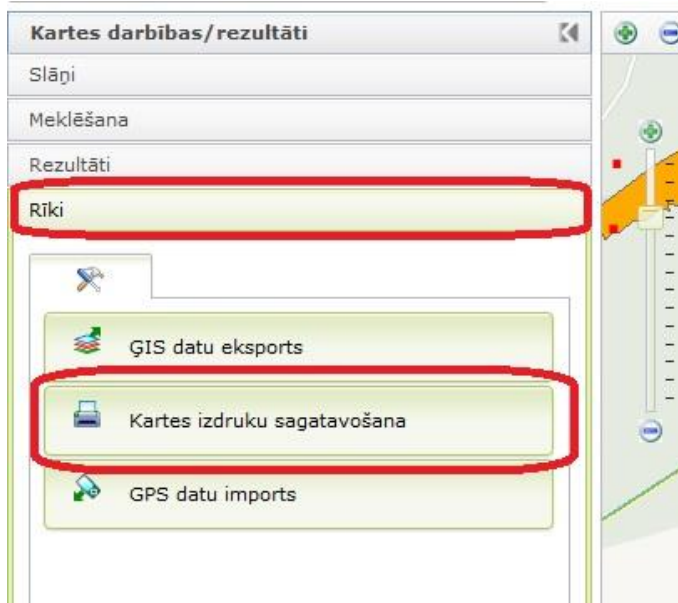
29. Biotopu slāni var uzsākt rediģēt tieši tāpat, kā "Izpētes vietu" un "Paredzētās darbības vietu". Jāatrod ekrāna labajā pusē biotopu slānis, kas ir novietots zem Slāņi/Dabas dati/ĪA Biotopi/ĪA Biotopi (laukumi). Viens "klik" uz slāņa, lai

tas iekrāsojas zaļš un viens “klik” uz “Oranžā zīmuļa”. Uzsākot rediģēt biotopu slāni, ekrāna labajā pusē automātiski atveras visi ES īpaši aizsargājami biotopu veidi. Tiem redzams ES kods un nosaukums. Attiecīgi jāizvēlas Izpētes vietā konstatētais biotops un pēc iepriekš aprakstītajām darbībām līdzīgi jāievada dati Ozolā.

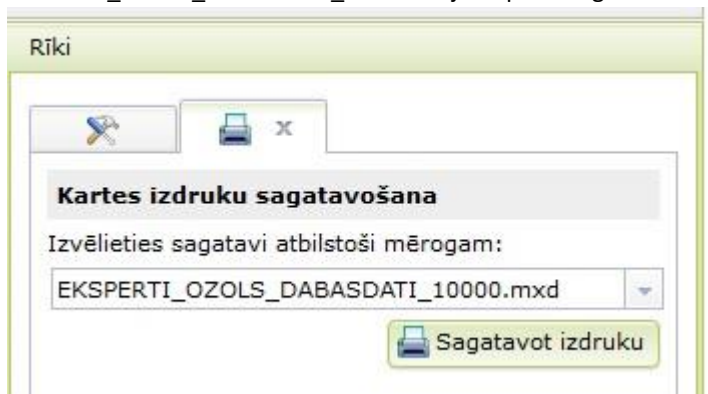
30. Sugu slānis atrodas zem Slāņi/Dabas dati/Sugu dzīvotnes. Jāizvēlas no pieejamiem veidiem, vai tiks reģistrēta punktveida atradne vai poligonveida atradne un attiecīgi “klik” uz slāņa, pēc tam uz “Oranžā zīmuļa” un ekrāna labajā pusē automātiski atvērsies rediģēšanas rīki, ar kuriem datus var ievadīt Ozolā.
31. Pēc tam, kad kartē ir iezīmēta “Izpētes vieta”, “Paredzētās darbības vieta”, pētījuma laikā konstatētie biotopi un sugas, nepieciešams iezīmētos objektus iecentrēt ekrāna vidū un kartei iestatīt mērogu 1:10000.

32. Kad iezīmētais objekts manuāli ir iecentrēts ekrāna vidū un uzstādīts mērogs, Karti apskatāmā veidā pdf formātā iespējams sagatavot sadaļā Rīki/Kartes izdrukai sagatavošana

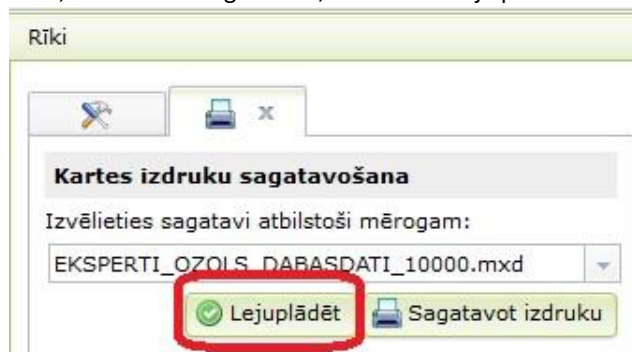

33. Atverot sadaļu Kartes izdrukai sagatavošana, no piedāvātajiem variantiem jāizvēlas EKSPERTI_OZOLS_DABASDATI_10000 un jāuzspiež “Sagatavot izdrukai”.

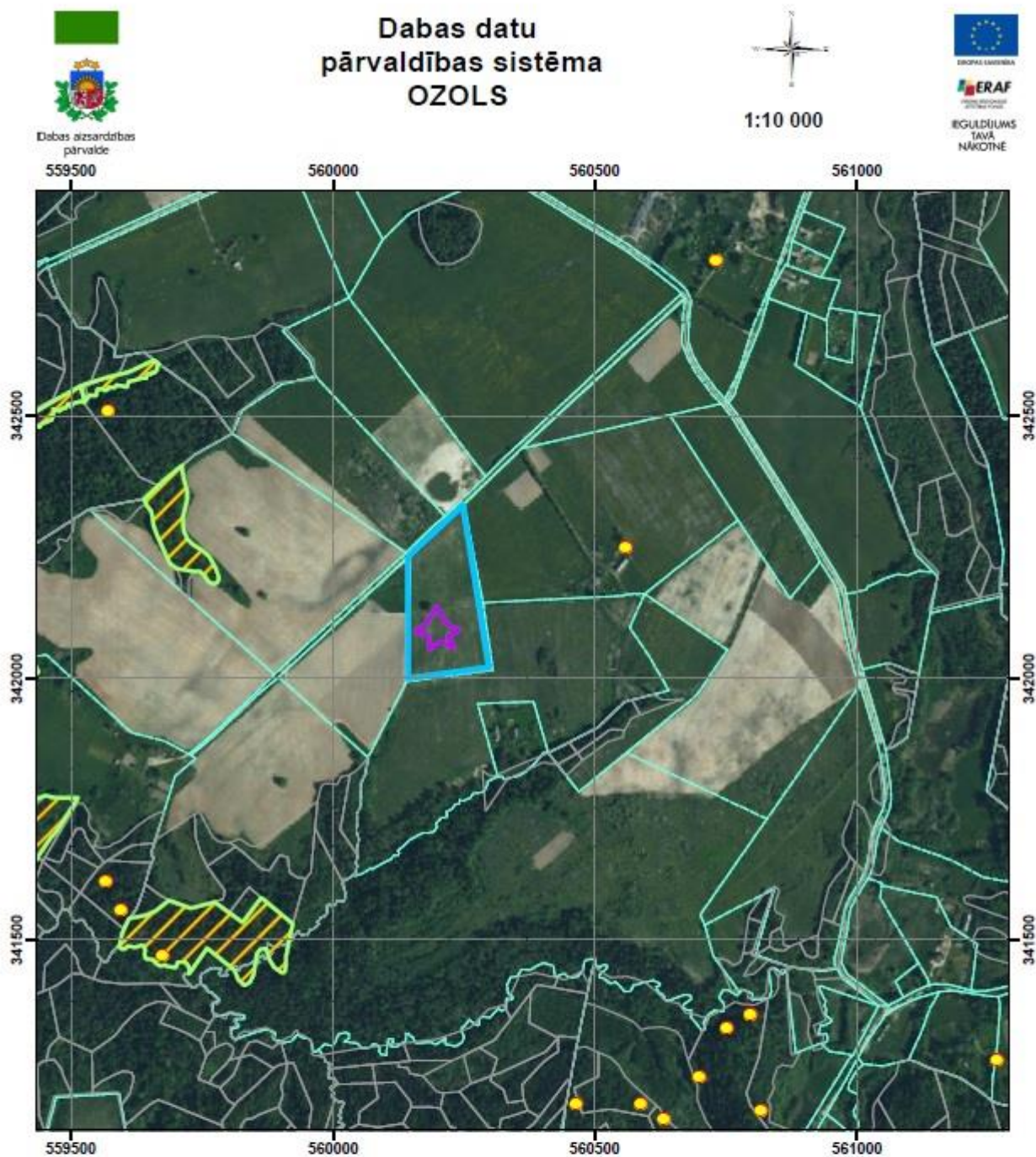
34. Sistēma kādu laiku apstrādās informāciju, tāpēc jābūt pacietīgam. Ekrānā augšējā malā redzams uzraksts “Tiek veidota kartes izdrukai...”, kas nozīmē, ka karte ir sagatavošanas procesā un drīz būs pieejama lejupielādei.

35. Brīdī, kad karte ir sagatavota, ekrāna kreisajā pusē Rīku sadaļā parādās aktīva poga “Lejupielādēt”

36. Nospiežot pogu “Lejuplādēt”, interneta pārlūkprogrammā atveras jauns logs ar sagatavoto kartogrāfisko materiālu pdf formātā. Kartē ir iekļauts koordinātu tīkls, mērogs, apzīmējumi. Apzīmējumos ar krāsām atšifrēta izpētes teritorija, paredzētās darbības vieta, sistēmā reģistrētās sugas un biotopi, kā arī zemes vienības un meža zemju nogabali. Visa pamatā izmantota ortofoto karte (skatīt pielikumā kartes izdrukas paraugu). Šāda izskata karte atbilst Noteikumu Nr.925 4.punkta prasībām.
37. Lūdzu, pēc iepazīšanās ar šo pamācību, ekspertu atzinumos neizmantojot vienkāršus “printscreen” no sistēmas, bet gan izmantot Sertificētajiem ekspertiem piedāvātās iespējas un sagatavot atbilstošus kartogrāfiskos materiālus OZOLĀ. Sistēma ir ļoti ērti izmantojama tiem ekspertiem, kam nav pieejamas profesionālās GIS programmas. Sistēmā sagatavotais kartogrāfiskais materiāls atbildīs Noteikumu Nr.925 prasībām.

Ja ir radušies jautājumi par kartes sagatavošanas procesu vai ir kādi ierosinājumi izdrukas uzlabošanai, aicinu sazināties ar Dabas aizsardzības departamenta Monitoringa un plānojumu nodaļas vecāko ekspertu Ilzi Sabuli e-pastā ilze.sabule@daba.gov.lv

Apzīmējumi

Paredzētās darbības vieta	Sugu dzīvotnes (punkti)	Nogabali
Izpētes teritorija	Sugu dzīvotnes (laukumi)	Zemes vienības
Dižkoks	ĪA Biotopi	
Mikroliegumi		
Mikroliegumu buferzonas		

0 0.125 0.25 0.5 km

Izmantoti: Ortofotokarte mērogā 1:10 000 © Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, (2008)
Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas dati, 2017. gads